

HED ESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 6 - 80. årg.

15. maj 1959

INDHOLD:

Produktionen af
tørvestrøelse i 1958

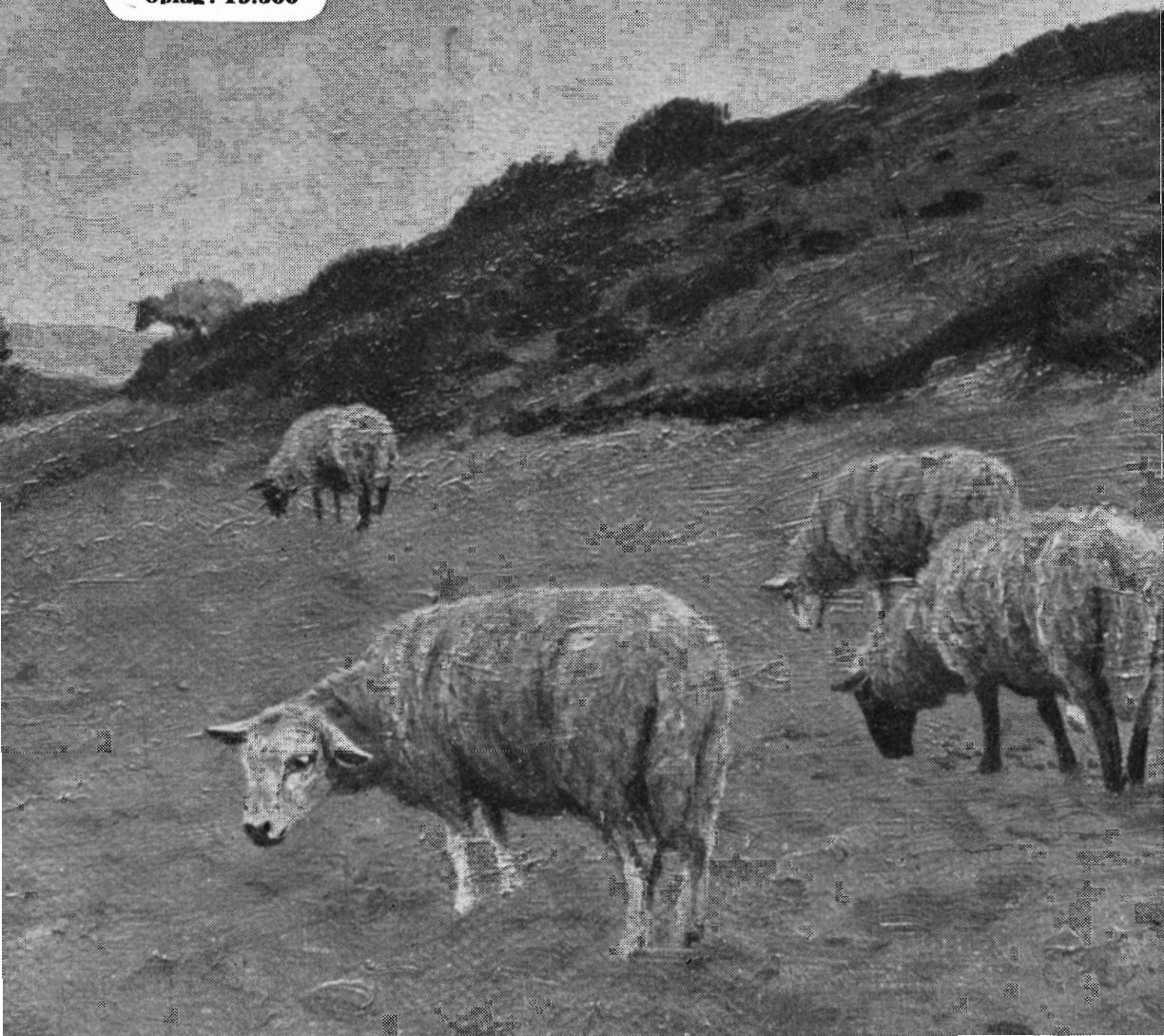
Tildelt sølvbægeret

Kæmpeploven

Fhv. forstassistent
Jens Jensen

Fra en vestjysk
hedegård for
100 år siden

Oplag: 19.300

11 års erfaring

er den solide baggrund
for arbejde udført af

MALMOS-FLY

I det lunefulde danske klima veksler vilkårene fra år til år. Det gælder for alt landbrugsarbejde, men i særdeleshed påvirker det betingelserne for pudrings- og sprøjtearbejde fra luften.

MALMOS-FLY

AGRO-KEMI's flyafdeling - er klar til at løse sæsonens opgaver. Organisationen er udbygget, materiellet er forøget med en ny Super Piper Cub med stor lasteevne, hvilket betyder en mærkbar forøgelse af vor kapacitet. Ligeledes er jordtjenesten væsentligt udvidet. Har De afgrøder, som helst skal behandles fra luften, lad os da høre fra Dem på

Lunde 222 - landsnr. 09 95 55 11

Postadresse:

Odense Lufthavn, Beldringe

MALMOS-FLY

Landbrugsservice

v/ Aktieselskabet

AGRO-KEMI

Illustrationerne viser fra oven og nedefter: - MALMOS hangar- og kontorbygning i Beldringe - MALMOS Piper Super Cup med sprøjteaggregat. - MALMOS Piper Super Cup med pudderaggregat. - MALMOS fly i arbejde.

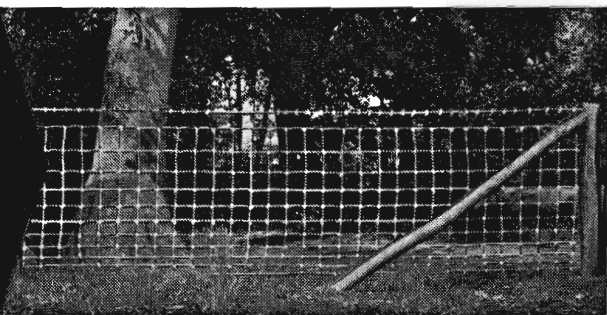

„DANSK STAALGÆRDE”

Bedste og billigste hegn
til mark og skov.

**AKTIESELSKABET
NORDISKE KABEL- OG
TRADFABRIKER**

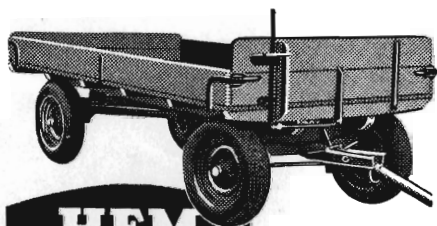

HEM

TRAKTOR- OG LANDBRUGS- VOGNE

leveres i forskellige
størrelser og spor-
vidder med lastevne fra henholds-
vis 2 og 2½ t. Godkendt til er-
hvervskørsel.

HEM
Maskinfabrik
TELF. 26

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Den Sjællandske Bondestands Sparekasse

Fibo

BETONKLINKER til HULMURS- OG STALDISOLERING

★
**1/3 FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12**

TRÆKULSGRYN

til kyllinger, høns
smågrise og svin

- ★ Holder maven i orden
- ★ Garanteret vandfri
- ★ Største opsugningsevne

Leveres i hele og halve sække à 85 liter og 42,5 liter — og i sække med 5 poser à 17 liter eller sække med 20 poser à 4 liter.

Forlang de
lette, porøse
trækul fra

HEDESELSKABET

hos Deres foderstofleverandør
HEDESELSKABETS trækulsgryn:
Bedst og billigst.

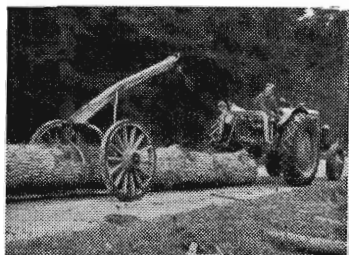
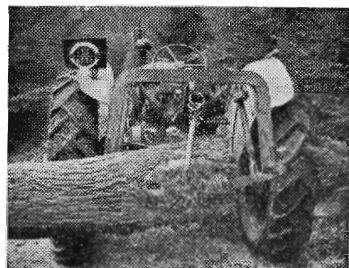

Nuffields kraftige motor kommer rigtig til sin ret ved det hårde og krævende skovarbejde . . !

Nuffield med det kolossale kraftoverskud klarer det hårdeste arbejde — i al slags vejr. Det er den bedste slider De kan få. Den kraftige hydrauliske løft er uhyre let at indstille i højden og tager uden vanskelighed selv de største stammer. Den lille venderadius giver en enestående manøvredegytighed og hurtig og nem kørsel mellem stammerne. Den overdimensionerede kobling på 28 cm kræver ingen indvendig justering eller smøring.

Nuffield leveres med 56 eller 45 HK diesel motor (SAE).

De 50 huller for ophængning af redskaber foran, bag og under traktoren giver utallige anvendelsesmuligheder.

Nye priser.
Nye fordelagtige betalingsvilkår.

NUFFIELD
UNIVERSAL
TRAKTOR

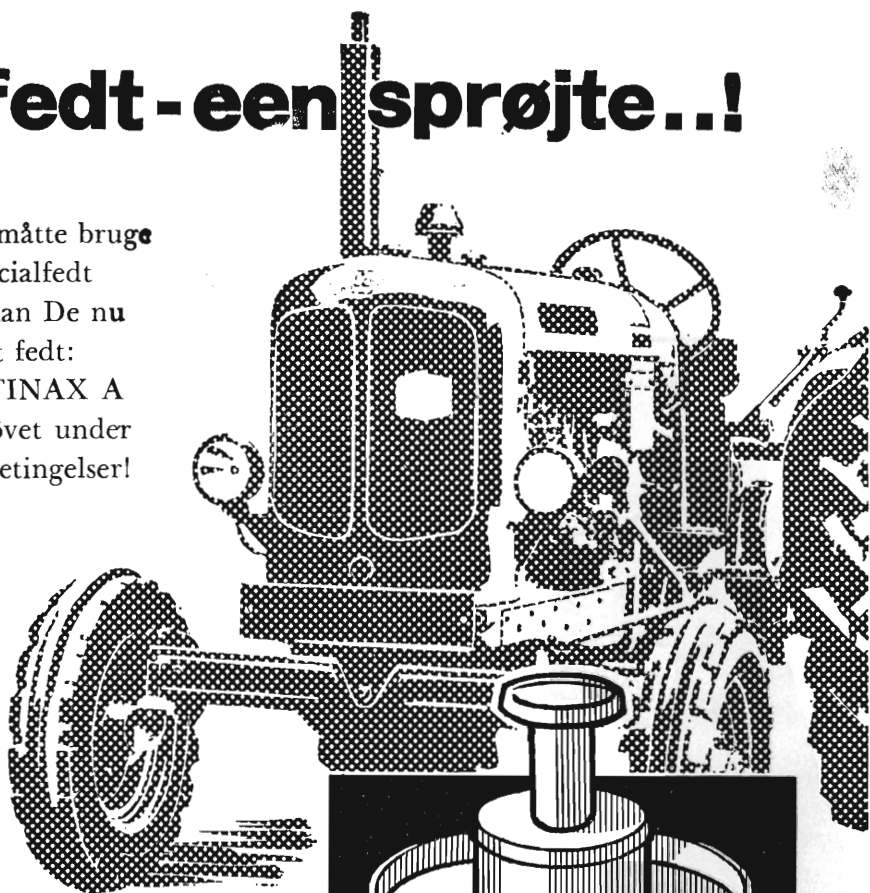
Tal med den nærmeste
Nuffield-forhandler om en
demonstration —
der er Nuffield-forhandlere
overalt i Danmark

DANSK OVERSØISK MOTORINDUSTRI A/S - GLOSTRUP

eet fedt - een sprøjte..!

Hvor De før måtte bruge 3-4 slags specialfedt til smøring, kan De nu nøjes med eet fedt: SHELL RETINAX A - gennemprøvet under de hårdeste betingelser!

- ★ Højt smeltepunkt bevirker, at fedtets konsistens ikke påvirkes af arbejdstemperaturen!
- ★ RETINAX A er vandbestandigt - derfor effektivt på selv de mest udsatte steder!
- ★ Stor vedhængsevne og indhold af antirust-additiv forhindrer korrosionsangreb.
- ★ Tilsat anti-iltende additiver, der forhindrer indtørring af fedtet!
- ★ De behøver kun eet fedt og een sprøjte - derfor ingen mulighed for fejlsmøring!

EET FEDT - EEN SPRØJTE TIL ALLE FORMÅL!

SHELL fedtsprøjtefylder udelukker urenheder og luftblærer i sprøjten og sikrer mod beskadigelser forårsaget af snævs i kuglelejer etc. Nemmere og mere økonomisk!

Forlang brochure med yderligere oplysninger på nærmeste SHELL-distriktkontor.

A/S DANSK SHELL

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

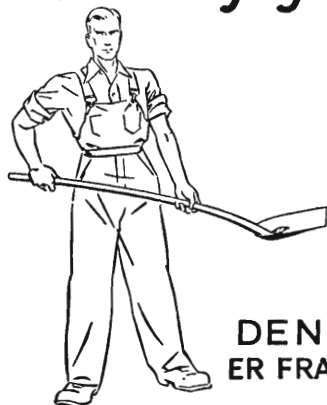
PORTLAND CEMENT
(-med trekanten)

opfylder rigeligt normernes krav,
høj konstant kvalitet
- benyttes overalt til almindelige
betonarbejder, hvor ikke
særlige grunde taler for en
special-cement

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-HAAB

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR;
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

FYENS LANDMANDSBANK ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 11 46 11

Åben 9½—12½ og 14—16, lørdag 9½—12½
Fredag til kl. 17. Udfører alle bankforretninger

Røde

drørør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

AALBORG

AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 6

15. maj 1959

80. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Produktionen af tørvestrøelse i 1958. — Tildelt sølvbægeret. — Kæmpeploven. — Fhv. forstassistent Jens Jensen. — Fra en vestjydsk hedegård for 100 år siden. — I få ord.

Forsiden: Efter maleri af P. Steffensen: Får på marken ved kæmpehøjen.

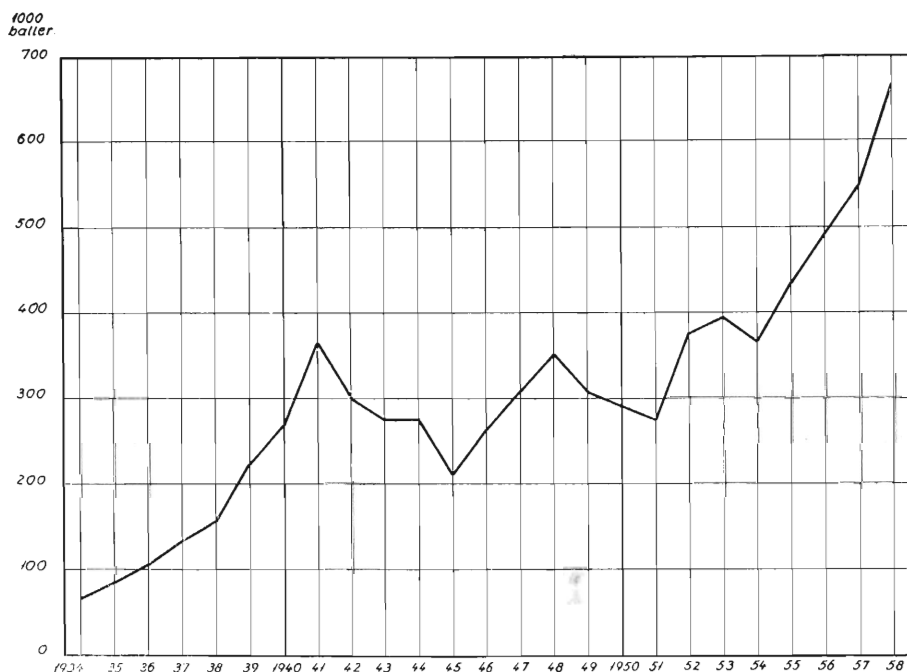
Produktionen af tørvestrøelse i 1958

Der er vist ikke mange industrigrene, der kan fremvise en udviklingslinie mage til den, der ses på omstående illustration af tørvestrøelsesindustriens produktionstal for de senere år. Der har — som det ses — været tale om næsten en fordobling i løbet af de sidste 4 år.

Antallet af virksomheder er uforandret, nemlig 9, og den samlede produktion i kalenderåret 1958 har andraget i alt 668.000 baller, fordelt med 286.000 baller tørvestrøelse og 382.000 baller tørvemuld. Førhen var forholdet mellem strøelse og muld almindeligvis 1 : 1, men det er tydeligt, at udviklingen går i retning af øget anvendelse af tørvemuld, der fortrinsvis anvendes i gartnerier, planteskoler og private havebrug. Produktionsforøgelsen i 1958 falder næsten udelukkende på tørvemulden.

Omregnet til vægt på grundlag af fabrikkernes angivelser af vægten pr. balle svarer produktionen til ca. 37.000 tons fordelt med henholdsvis ca. 14.000 og 23.000 tons tørvestrøelse og tørvemuld. Det ser ud til, at tørvemulden i 1958 er leveret med et lidt højere vandindhold end i de foregående år. Det står utvivlsomt i forbindelse med, at sommeren 1958 var usædvanlig regnfuld, men det kan i denne sammenhæng oplyses, at gartnerne i og for sig ikke er kede af det højere vandindhold — tværtimod letter det benyttelsen af den —, men transportomkostningerne bliver selvsagt let for store, hvis der skal transporteres for store vandmængder. For gartnerivirksomheder, der ligger i passende nærhed af moserne, der indeholder råmateriale til fremstilling af tørvemuld, er det arbejdsmæssigt en stor lettelse

at få tørvemulden leveret i løst mål og med et vandindhold helt op til 50—60 pct., og det kan forventes, at et sådant produkt i årene fremefter vil vinde stigende anvendelse ganske på samme måde som tilfældet er f. eks. i Tyskland.

Efterspørgslen efter tørvestrøelse og tørvemuld er særdeles god, og nogle af virksomhederne meddeler, at efterspørgslen ikke har kunnet tilfredsstilles.

I henhold til den officielle statistik (Vareomsætningen med udlandet. December 1958) har eksporten af »tørvestrøelse«, d. v. s. både tørvestrøelse og tørvemuld, udgjort 7265 tons til en værdi af godt 1,7 mill. kr.

A. Krøigaard.

Tildelt sølvbægeret

Johanne og Jens Chr. Christensen, Karlby Mark ved Hornslet, har efter indstilling af den lokale husmandsforening fået tildelt Hedeselskabets sølvbæger.

Jens Christensen er født i Karlby i 1888 og var søn af arbejdsmand Laust Christensen. Jens Christensen var den ældste af en stor søskendeflok, og kom, som det jo var skik og brug, ud at tjene som

10-årig. Efter sin konfirmation kom han i malerlære, men hans lyst stod til landbruget, og ved sit giftermål købte han derfor en ejendom på 8 tdr. land på Karlby Mark.

Efter kort tids forløb viste det sig, at disse 8 tdr. land var for lidt til en mand som Jens Christensen, hvorfor han købte en udflytterlod fra en gård i Karlby. Denne lod var ved købet ikke i allerbedste drift, men det varede ikke længe, før jorden var i fineste orden, og bygningerne til ejendommen var samtidig udvidet og istandsat. Efter nogle års forløb afhændede Jens Christensen imidlertid ejendommen og købte en anden, hvortil der hørte en mose på 5 tdr. land, der var fuldstændig opskåret ved tørvegravning. Det eneste, der fandtes, var vand, og på balkerne groede der vidie-buske — altså et fuldstændigt ubrugeligt stykke jord.

Nu har Jens Christensen fået drænet og planeret, og det kan for en fuldstændigheds skyld oplyses, at der i sommeren 1958 har gået 6 kvier på en dejlig frodig eng, og at der desuden er et stykke med korn og lidt kartofler.

Kæmpeploven

Svar til Knud Raunkjær

Fra forstander Karsten Iversen har vi modtaget følgende, hvormed diskussionen må betragtes som afsluttet:

Tak for venlig hilsen. I mit indlæg om forsøget skrev jeg, at der ikke på de pågældende arealer (forsøgsarealet) var tvivl om, at det var gødskningen og ikke dybdepløjningen, der havde æren for de store afgrøder. Dette kan ikke diskuteres.

Når Knud Raunkjær fra de andre arealer har den modsatte opfattelse — må det erindres, at denne bygger på »skøn og ukontrollerede iagttagelser« — men mål og vægt giver dog en mere sikker vejledning.

Skønnet fra de gode velgødede arealer giver derfor ikke den mindste sikkerhed for, at man ikke havde fået samme eller større udbytte ved at undlade at pløje muldlaget ned. At alen skal brydes er alle enige om.

Jeg glæder mig til besøget hos Knud Raunkjær til sommer.

Venlig hilsen

Karsten Iversen.

Fhv. forstassistent Jens Jensen

Den 5. april afgang fhv. forstassistent i Sevel J e n s J e n s e n ved døden i sit hjem i Ølgod, 82 år gammel.

Jens Jensen havde taget vinterlærereksamen, inden han kom ind som elev på Birkebæk og fik eksamen som plantør herfra i 1907. I nogle år var han ansat ved plantagen Mourier Petersen, hvorfra han i 1911 forflyttedes til Stubbergaard plantage. Her fik han sin gerning i mere end 35 år, idet han virkede på Sevel-egnen, lige til han faldt for aldersgrænsen i 1947 og flyttede til Ølgod. I 1922 blev han udnævnt til forstassistent.

Forstassistent Jens Jensen var en stilfærdig personlighed, der ikke vakte den store opmærksomhed omkring sig, men hans flid, sparsommelighed og levende interesse for arbejdet skabte ham respekt og anerkendelse blandt egnens folk og blandt fagfæller. I ham lærte man at kende en mand, der var pligtro og påpassende i arbejdet. Hans virke i Stubbergaard og i Hjerlfondens plantager og ligeledes som mangeårig formand for Sevel plantningsforening vil blive husket i taknemlighed.

Fra en vestjydsk hedegård

for 100 år siden

I tidligere artikler har Hedeselskabets Tidsskrift bragt nogle uddrag af afdøde professor C. R a u n k i æ r s hidtil utrykte skildringer af dagligt liv på gården Raunkiær i Lyhne sogn i tiden mellem 1860 og 1870. Fra nr. 1 fortsætter vi i det følgende beretningen om, hvorledes t æ k k e a r b e j d e t foregik:

Tækning var noget af en Fest for os; saa kom der i hvert Tilfælde en fremmed til Huse, nemlig Tækkemanden Yver (Iver?), der boede i et Boelssted vestligst i Vallund, paa Højdedraget mellem Østergaard-Lavningen og Vallund, saaledes at vi kunde se Huset fra Raunkiær. Desuden var der ved Tækningen Arbejder, som vi Drengene, naar vi var bleven en 12—13 Aar, kunde deltage i og ogsaa ofte blev sat til. —

100% SIKRET
MOD
ØKONOMISK
TAB VED
HAGL

Haglskadeforsikring er en billig betryggelse - og bør tegnes i de jyske landmænds eget selskab, hvor medlemmerne gennem re-assurance er sikret mod større forhøjelser af årsbidraget, selv når katastrofalt store tab indtræffer.

Tal med nærmeste
distriktsforstander
eller hovedkontoret

Reservefond: 600.000 kr.

HAGELSKA EFORSIKRINGSFORENINGEN FOR JYLLAND G/S
SCT. CLEMENS TORV 9 - AARHUS - TELEFON 2 12 84

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

selvkørende
MEJETÆRSKER

Forlang priser og brochurer

LANGREUTERS

Gl. Kongevej 3, Kbhvn. V.
* Hilda 10 90

A/S FRØCONTORET

KOLDING

Telf. 4344

**FRØAVL
FRØHANDEL**

Røde
DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

"Sofienlund"
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854. Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Jordbrugskalk

Ferslev Kalkleje
pr. Ellidshøj

Batum Kalkleje pr. Roslev
Tlf. Aasted 66

Mergel

Levering fra lokale Lejer

Brunkul

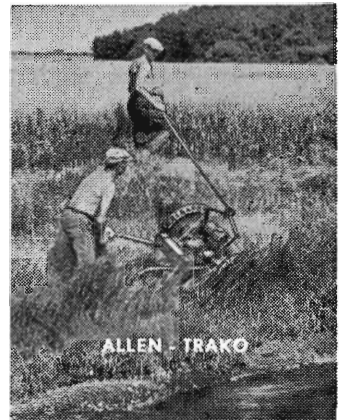
Midtjysk Brunkul Industri
Søby pr. Kølkær
Tlf. Kølkær 28

Tegl

Katrinebjerg Teglværk
pr. Hejnsvig
Tlf. Hejnsvig 17

H. THEUT A|S

Ingeniør- og
Entreprenørforretning
Telefon Viborg
Viborg 1860 Skovbrynet 23

ALLEN - TRAKO

ALLEN-TRAKO

Græsslåmaskinen for kanalkanter,
underskov og diger m. v.

FRIMODT KONNING

TRAKO MANUFACTURING

Praested - telefon 60
Eneforhandling

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

**Også rigelig
regn til sommer-**

i landbrug og gartneri når man
har et »Gudenaas« vandings-
anlæg. Forslag og tilbud gi-
ves gerne uden forbindende.

GUDENAAS FABRIKER A/S
SILKEBORG-VIRKLUND

Valg til

Dansk Plantageforsikringsforenings repræsentantskab

Den 1. oktober 1959 skal der ifølge lovene finde valg
sted til repræsentantskabet i følgende amter:

nuværende repræsentant:

Thisted Proprietær Bertel Overgaard, Fjallerslev
pr. Nykøbing M.
Vejle Lærer Rasmus Mortensen, R., Bybæk,
Vejle
Aabenraa Rentier Chr. Nissen, Sønderhav,
Kollund S.

Ribe Vakant
Holbæk Proprietær J. Engberg, Ourø, Holbæk
Svendborg Gårdejer Jens P. Pedersen, Svanninge,
Millinge

Forslag til valg, der må være fremsat af mindst 25
medlemmer, der tilsammen repræsenterer mindst
200 ha forsikret areal, skal være indsendt til forenin-
gens kontor, Hedeselskabet, Viborg, inden 1. juni 1959.
Genvalg kan finde sted.

Meddelelse om de indkomne forslag vil blive givet
i Hedeselskabets Tidsskrift for juni måned.

B. Steenstrup.
Direktør.

H. Struers kemiske Laboratorium

Apparater
Instrumenter
Glasvarer
Kemikalier

Leverandør
til Hede-
selskabets
laboratorier

AARHUS
3 16 11

KØBENHAVN
C 1402

ODENSE
3602

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/5

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Vandingsanlæg

C.H. CLAUSEN
BROAGER TLF. 269

LOMBORGS PLANTESKOLE
GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
sendes gratis
på forlangende

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

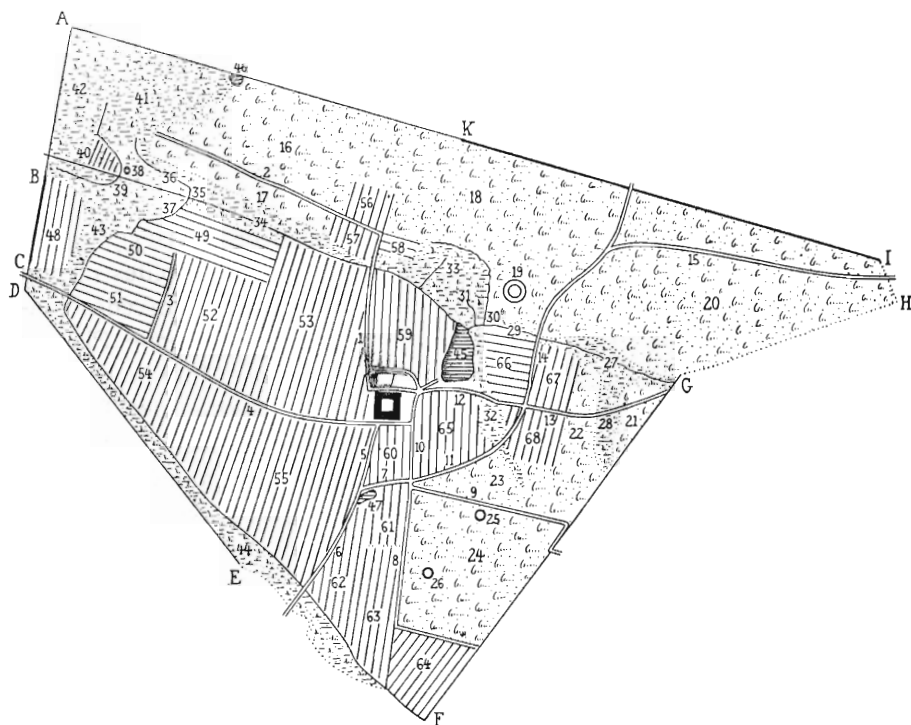
Dagen er kommen, det gamle Tag er revet af Huset og bragt hen i en stor Dynge ved Møddingen, hvor det er bestemt dels til Strøelse i Stald og Svinesti, dels til Strøelse i Møddingen. Der er langs Huset rejst et Lad i en saadan Højde, at Tækkemanden herfra kan naa at lægge den første, nederste Del af Taget, først siddende, senere staaende for at kunne naa højere op. Foran Ladet er ophobet dels de hjemkørte Lyngknipper, dels Rugtag i store Knipper, »Taagkjærrer«, der er bragt hid fra Laden, hvor de har ligget fra den Tid i Vinteren, da Rugen blev tærsket og »æ Taag bløw tejn aw«. En af de store Drengelanger Materialet op paa Ladet enten direkte med Hænderne eller ved Hjælp af en Fork. Tækkemanden lægger det første Lag til rette paa de nederste Lægter; her gælder det om at være akkurat, thi Tagskæppet skal være jævnt og have en bestemt Form! hertil bruges »æ Tækskovl«, hvormed Tagmassens Rodende klappes, saa at Straaene rager lige langt frem, og det hele faar en jævn flade. Det endnu løst liggende Tagmateriale holdes fast af en lang Stang, »æ Tækstaang«, der fæstes ved enkelte Trækroge ind i Taget. Saa skal Taglaget syes fast ind om Lægterne ved Hjælp af den Havrestraasime, som Karlen har snoet i Vinteraftnerne, og som nu ligger parat oprinket i Favnemaalsknipper. Et passende langt Stykke skæres af og føres i den lange Tækkenaals Øje, den frie Ende af Simestykket føres omkring Enden af den nederste Lægte. Inde paa Loftet sidder en Mand eller en af de store Drengel og »stikker ud for æ Tækkemand«, han stikker Naalen ud gennem Taglaget lige over Lægten. Saa trækker Tækkemanden den helt igennem og stikker den ind igen lidt længere fremme (til højre for Tækkemanden) i en ganske bestemt Afstand og således, at den kommer ind under Lægten, og saa begynder han at trække hele Simen til sig og strammer den; imidlertid har Drengen paa Loftet trukket Tækkenaalen ind til sig og med saa meget af Simen, at han kan naa at stikke Naalen ud igen, men over Lægten og lidt til højre (for Drengen), saa trækker han Resten af Simen ind til sig og strammer den om det nu fastsyede Parti. Saaledes fortsættes Tækningen — Lag efter Lag; Yderfladen rettes af med Tækkeskovlen.

Kan Tækkemanden ikke længere nå Ladet, maa der anbringes et andet højere oppe tværs over det allerede fastsyede Tag, dette andet Lad var kun en Bjælke, der ved Reb ind gennem Taget var fastbundet til Spærene; efterhaanden som Tækningen skred frem, maatte der anbringes flere af sådanne Lad højere oppe, indtil Hussiden var tækket færdig. Nede fra Jorden og fra Lad til Lad forkedes Tækkematerialet op, der var saaledes ikke saa lidt at sørge for. Foruden det allerede omtalte, skulde der ogsaa strøes, hvilket bestod i, at man indefra stak Haandfulde af Rugtag ud mellem Lægterne og op over Lægterne ovenfor og fordelte det paa en saadan maade, at det dan-

nede et sammenhængende Lag, der dækkede Topenderne af det af Tækkemanden lagte Tag; derved fik Indersiden af Taget et smukt og regelmæssigt Udseende, men det tog Tid. Saa snart man var naaet op i Nærheden af den sidste Strønings Topende, maatte der jo strøes igen. — Er man endelig naaet op til Mønningen, skal Taget have den sidste Afpudsning, først den øverste Del ned til øverste Lad, saa fjernes dette og Rebet trækkes ud; saaledes pudses fra Lad til Lad, indtil det hele er færdig. Tilbage staar saa kun at faa Huset »mannet«: tillagt med Græstørv. hvilket i Reglen først skete nogen Tid efter, thi selv om der kom Regn, trængte denne dog kun i ringe Grad gennem Rygningen, selv om Mantørvene ikke var lagt paa.

Som overalt i Vestjylland blev Husrygningen belagt med et Lag Græstørv, »Sojer«, der hindrede Regnen i at trænge igennem. Disse Græstørv, »æ Mantørre«, var temmelig lange, vistnok c. 1 Meter; de gravedes med Tørvespaden, men paa en anden Maade end Hedetørvene, den ene Sidekant var tyk og noget skraat afskaaret, den anden temmelig tynd. De lagdes tværs over Husryggen med den tykke Kant nedad og den anden skraat opad, saa den ene Tørv hvilede med sin Flade oven paa den foregaaende, heraf følger, at Mønningen blev ret tyk, og at der skulde mange Mantørv til et Hus. — Mantørvene skulde være sejge, saa at de ikke saa let faldt hen og smuldrede, og Planterne, i det mindste nogle af dem, skulde helst vedblive at gro, saa at Tørvene kunde gro sammen, hvorved Mønningen blev mere holdbar. Tørvene maatte derfor graves paa en bestemt Slags Bund, Jorden maatte ikke være for tør og sandet, idet en saadan Bund ikke var tilstrækkelig sejgt sammenvævet af Rødder og Jordstængler, men det kunde heller ikke nytte at grave Tørvene paa fugtige Steder, thi selv om de her var meget sejge, var de der voksende Planter saa stærkt fugtighedskrævende, at de alle vilde dø, naar Tørven kom op paa den for Udtørring stærkt udsatte Husrygning. Den mest passende Bund til Gravning af Mantørv var ved Grænsen mellem Mark og Eng, den høje om Sommeren forholdsvis tørre og faste Engbund, hvis Bevoksning er sammensat af Planter, der kan taale ret stærk Udtørring, og som danner en meget tæt Vegetation, hvis Rødder og Jordstængler sammenbinder Bunden til en tæt og sejg mere eller mindre sandet Tørv. Naar Mantørvene var gravet og kørt hjem, blev den lange Stige, »æ Husstøj«, stillet op ad Taget, men den nåede langt fra helt op til Mønningen, den maatte øges, »skarres«, med den korte Loftstige, der med Reb blev fastbundet til den øverste Ende af Husstigen, og nu naaede de i Fællesskab tilstrækkelig højt op, saa at man fra de øverste Trin let kunde naa at lægge Mantørvene til rette. Ved Hjælp af »æ Mantræ« blev Tørvene een for een trukket op ad Stigen; æ Mantræ var et langt smalt Brædt, paa Oversiden forsynet med een

Tværliste foroven og een forneden, fra den øverste ragede et Par Søm-spidser frem, paa disse hængtes Mantørvets øverste Ende fast, med Græssiden mod Mantræet, medens Tørvens nederste Ende hvilede mod den nederste Tværliste. Saa vidt jeg husker, var der i Mantræets

Skitse over Raunkiær's jorder.

øverste Ende to Huller og gennem disse gik et Reb, fastholdt ved en Knude paa Mantræets Overside; de to Rebender kom altsaa frem paa Mantræets Underside og var saa lange, at de naaede over Mantræets øverste Rand, hvor de var forbundet med det lange Reb, hvormed man trak Mantræet med Tørven opad Stigen til Mønningen; her blev Tørven svunget paa Plads, det tomme Mantræ blev saa atter lagt paa Stigen og løb klapprende ned ad denne. Standsede den ved at støde mod et Stigetrin, maatte Manden paa Husrygningen trække lidt i Rebet for igen at faa Mantræet i Gang. Naar saa Mantræet stødte mod Jorden, stod Hjælperen, i Reglen een af de store Dreng, parat med en ny Tørv, som blev lagt paa Mantræet, som derpaa blev trukket op igen, og saaledes videre, til Arbejdet var færdigt.

En af mine tidligste Erindringer er knyttet til en Dag, da Far var ved »o mann« paa Stuehuset; jeg ser den lange Stige stillet op ad Husets Vesttag, og Far sidder deroppe. Mor staar nede paa Jorden

lidt fra Stigens Fod, og jeg staar ved Siden af hende; hvilke andre der var til Stede, ser jeg ikke paa Mindebilledet. Far og Mor er alvorlige og ser imod Vest, hvor de ser en Rytterflok passere den fra vort Hjem synlige Del af Landevejen mellem Varde og Ringkøbing, de taler om, at de ser Sablernes Blinken. Afstanden fra Raunkiær til Landevejen er en lille halv Mil; om jeg selv saa Blinkene eller om jeg blot husker, at de andre talte derom, er jeg ikke sikker paa. Det var en Afdeling fjendtlige Ryttere, der red mod Nord, jeg var kun fire Aar og forstod selvfølgelig ikke Begivenhedens Betydning, men den dybe Alvor, der udgik fra mine Forældre, prægede Billedet saa dybt i mit Sind, at det aldrig forsvandt.

Nogle af Mantørvenes Planter vedblev at gro paa Husrygningen; i det tykke Lag Mantørv kunde efter Regntider tilbageholdes megen Væde, saa der skulde længere Sommertørke til, før det tørredes saaledes ud, at alle Planter visnede. Foruden Mantørvens egne Planter kunde der ogsaa komme andre Planter til at gro paa Mønningen, idet Vinden og maaske ogsaa Fugle kunde føre Frø derop; der saas tit hele Tuer af blomstrende Græsser og iøvrigt ogsaa andre blomstrende Planter. Denne Mønningflora tiltrak sig særligt min Opmærksomhed, der øgedes ved, at vi ikke maatte komme derop. Det lokkende var her, ligesom naar man senere gik paa Bjergsti og saa Blomsterne paa en Klippekam lidt oppe; man ser Blomsterne, men kan ikke se dem saa tydeligt, at man kan kende dem, og man kan ikke komme derop, det frembringer en sælsomt dragende Sindsbevægelse. Paa denne Maade gik det mig med Mønningblomsterne. Det, der stærkest prægede sig i mit Sind, var de ganske tætte Bevoksninger af Gæslingeblomster, hvis Hvidhed stod som en fin Sky mod den stærkt blaa Foraars-himmel, og saa stod disse fine tætblomstrede Stængler og dirrede i Luftningen, der strøg hen over Tagrygningen. Jeg havde vel nok set de samme Blomster paa Marken, men der har de vel staaet saa spredt og mellem andre mere iøjnefaldende Planter, saa jeg ikke havde lagt Mærke til dem endnu; de tætte hvide Blomsterklynger deroppe paa Tagrygningen virkede derfor saa mægtigt dragende. Det Syn kan jeg aldrig glemme.

SOMMER

Høbjergningen. Det vigtigste Foraarsarbejde var Saaningen af Vaarsæden og den dertil knyttede omfattende Jordbehandling. Naar disse Arbejder var forbi, kom der et kortere eller længere Pusterum, før Sommerarbejdets første Del, Høbjergningen, begyndte. I denne skønne Mellemtid fra sidst i Maj til henimod Slutningen af Juni, blev de fleste af de Arbejder udført, der er omtalt i Slutningen

af foregaaende Afsnit. Endelig kom saa Tiden, da Højbjergningen skulde begynde. Der begyndtes med Agerhøet, Kløverhøet kaldtes det, thi selv om der foruden Rødkløver ogsaa var Timoté, Rajgræs og andre Planter deri, saa var Rødkløveren dog den vigtigste. Vi avlede selv idetmindste en Del af det Rødkløver- og Timotéfrø, der anvendtes til Udsæd. Naar Kløvermarken blev slaaet, blev et større eller mindre Parti af den tættest bevoksede Del staaende til Frø, og da mange Humlebier havde deres Boer i de tilgrænsende Enge, og idetmindste en enkelt Art ogsaa boede i selve Kløvermarken, blev Rødkløvernes Blomster i Regelen godt bestøvet og viste god Frøsætning, hvis Vejret ikke var altfor uheldigt.

De mest tørre og sandede Marker blev udlagt med Rug som sidste »Kjærre«, og heri blev der ikke saaet Græsmarksfrø; i den fattige Græsmark efter Rugen maatte der komme, hvad der vilde. I første Aars Græsmark, »æ Nylland«, var det først og fremmest Rødknæ og Senegræs (Kvik) og ofte tillige er herligt Flor af Stedmoderblomster, der virkede betagende paa Barnesindet, og saa var der Blaamunke, Museurt og mange andre af den tørre Sandbunds vilde Planter, hvis Navne jeg først langt senere lærte at kende. I de følgende Aar var Almindelig Hvene disse Markers vigtigste Plante; naar den blomstrede og dens fine Toppe hang fuld af Dugdraaber, var det et yndigt Syn, men for Kreaturerne var disse tørre Græsmarker i Sandhed fattige.

Men tilbage til Kløveren. Den blev saaet paa de lavere, mere muldede og fugtige Marker; her var den sidste Kjerre Havre, hvori der blev saaet en Blanding af Rødkløver, Timoté og Rajgræs. I første Aar efter Udlæget blev Kløvermarken benyttet til Høslet, nogle Steder ogsaa 2 Aar, hvis Væksten var god, og hvis der ikke paa andre Aare var altfor stor Mangel paa Græsning til Køerne. Derefter gik Kløvermarken over til Hyrdens Domæne. Rødkløveren forsvandt snart fra disse Marker, der i min Tid laa hen i mange Aar som tarvelig Græsmark med almindelig Hvene, Eng-Rapgræs, hist og her isprængt med Hvidkløver, »Snærrer«. I Lavningen fandtes Star, som Opdyrkningen ikke havde faaet Bugt med, desuden mange andre Planter, især Borst, og paa de lavere Partier ned mod Engene den om Efteraaret blomstrende Leverurt med de smukke hvide Blomster, desuden de smaa violetblomstrede meget bitre Ensianer, der sammen med Borsten foraarsagede, at Mælken om Efteraaret blev bitter, naar Køerne græssede paa disse Marker.

Den unge blomstrende Kløvermark med dens mange andre smukke Blomster var det en Glæde for Hyrden, og vel ogsaa for andre, at komme forbi, og at høre Humlernes Brummen, naar de fløj fra det ene Kløverhoved til det andet. Det var derfor forbundet med

nogen Skuffelse, naar Marken endelig skulde slaas, dog, dette var en ny Oplevelse, Kløveret skulde rives og sættes i Stak, senere køres hjem i Laden, hvor det duftede ganske dejligt. Skulde man selv være med til at rive Kløverhøet sammen, hvilket let kunde ske, var det ikke saa behageligt, thi Kløverens og de andre Planters stive Stubbe stak slemt i de bare Fødder, og at tage de tunge Træsko paa i den varme Tid var heller ikke rart. De stive stikkende Kløverstubbe og ogsaa Kornstubbene har i Fantasien senere i Livet forfulgt mig slemt.

Naar Kløveren var slaaet, kom Turen til Engene, disse dejlige Enge, som med deres Blomsterflor havde været til saa megen Glæde lige fra det tidlige Foraar med dets første Kabbelejblomster, senere Engkarsen med de sarte lilahvide Blomster, den røde Eng-Nellikerod, Hjertegræsset, Pinsetidens Engblommer, hvoraf vi paa et bestemt Sted i Farbrors Eng hentede en Pinse-Buket til Mor, der holdt saa meget af denne Blomst. Og enkelte Steder, saaledes lige Øst for »æ nær Brow« og nede ved »æ nær Digænd« var der Flokke af hvide Anemoner, der som Flokke af rødkindede Smaapiger stod og svingede i den svale Foraarsluftning. Og saa havde vi i det tidlige Foraar fundet Vibereeder paa disse Enges Polder, og senere Reder af Ryle og Snepper i Storgræstuer. Men Høbjergningen var paa mange Maader en festlig Tid, der hurtigt fik det forbigangne trykt ned i en foreløbig Glemsel.

Ved Høbjergningen gik man frem i en bestemt Orden, fra hvilken der dog kunde ske smaa Afvigelser. Først blev slaaet den smalle Strimmel Eng langs Markernes Sydrand fra det sydøstlige Hjørne ved »æ gammel Awer« og ned til det sydvestlige Hjørne ved »æ søndre Digænd«. Derpaa blev Engen ved »æ Liimgraw« slaaet, herfra gik man saa mod Vest forbi »æ nær Brow« om under »æ Klyngraw« og ned til »æ Dæmning«, derefter videre mod Vest over de brede Enge ned til Vestskellet, derpaa »æ Anlegg« og de tørre Enge »o æ Sletpletter«. Endelig til allersidst »æ Østereng«, men der kunde som sagt, ske enkelte Afvigelser.

Ved Høhøsten er der mange Ting at mærke sig. Leer og River skal først efterses. Riven skal have alle sine Tænder, knækker der een eller flere, maa der, naar man om Middagen eller om Aftenen kommer hjem, sættes nye Tænder i; dette kunde vi alle. Leen maatte være godt skarp, thi ellers kunde den ikke afhugge det ofte sejge Græs især naar der var Katteskæg deri. Lebladets Æg maa »haares«: Skærpes ved Udhamring, baade om Middagen, naar man kom hjem fra Formiddagsarbejdet, og, hvis der blev slaaet om Eftermiddagen, tillige om Aftenen, saa at den rigtig kunde bide næste Morgen, thi om Morgenen var der ikke Tid dertil; man skal tidlig op, og efter lidt Morgenmad af Sted til Engene for at udnytte de første Morgentimer,

saa længe der var Dug, som gør Græsset stivere og lettere at hugge af. »Er æ Dog først gawen aa æ Gres, er't et let o slaa«.

Naar Leens Æg var slidt saa meget, at den tynde Skærerand var kommet for nær til den tykkere Del af Lebladet, maatte dette slibes

*Et høstbillede fra Lyhneegnen for 50 år siden.
Originalbilledet tilhører billed-samlingen på »Kongenshus«.*

paa Slibestenen for at faa en bredere tynd Skærerand. For Fremtiden maatte saa Randen holdes tynd og skarp ved »Haaring«, hertil tjente »æ Haarstøj« og æ Haarhammer. Æ Haarstøj bestod af et vistnok c. halvanden Alen langt Bjælkestykke paa tre Ben: et Bagben midt under den bageste Del, og fortil to skraat udadrettede Forben, een til hver Side. I Forendens Overside var fast nedrammet et fornedet spidst Jern »æ Haarjaen« (a), der foroven ender i et Staalhovede, hvis opadvendende Flade er ganske lidt hvælvet, saa at man kan faa en bestemt Del af Lebladets Æg til at slutte tæt til, selv om Lebladet ikke ligger vandret. Lidt bag ved »æ Haarjaen« i Hammers Længde fra dette, sidder fæstet i »æ Haarstøj« et lodret smalt Brædt (b), i hvis forreste Flade er boret et Antal Huller, i hvilke det Sømstykke (d) passer, der sidder i Enden af »æ Haarhammers« Skaft. Forholdet mellem Hammerskaftets Længde og Afstanden mellem a Haarjaen og Brædtet b er afpasset saaledes, at Hamrens Næb kan føres ned mod æ Haarjaens Hoved, saa Sømmet i Enden af Hammerskaftet føres ind i et af Hullerne i b. Saa er Apparatet færdig til Brug.

Manden sætter sig overskrævs ved N, lægger Leen omvendt med Skaftet fremad til højre og med begge eller den ene af Knagene støttende paa Jorden og Lebladet hvilende med Æggen tværs over Midten af æ Haarjaen og saaledes, at den Del af Æggen, der i Øjeblikket skal under Behandling, ligger tæt til Fladen paa Jernets Hoved. Lebladet holdtes i Stilling og flyttedes efter Behov med venstre Haand, med Tommelfingeren ovenpaa Lebladets opadvendte Underside, de øvrige Fingre paa den anden Side. Den højre Haand omfatter Hammerhovedet — og saa begynder »æ Haaring«, idet Haanden med raske Smaaslag idelig fører Hammernæbbet ned paa Lebladets Æg og derved hamrer denne ud til en tynd, skarp Skærerand. Det er en ejendommelig monoton Lyd, denne Smaahamren; skønt det er over et halvt Aarhundrede den hendøde, er det for mig, som om den endnu hænger i Luften og først vil holde op, naar der om lidt kaldes til Unnen; det er nemlig Middagshaaringen, jeg bedst husker, enten ude fra den svale, skyggende Portaabning i Nordenden af Tørvehuset eller ude fra søndre Ladeport.

Var man borte hele Dagen i langt bortliggende Enge, hvad dog ikke skete hjemme hos os selv, kunde man ogsaa i en snæver Vending »haar« uden at have »æ Haarstøj«, naar blot man have »æ Haarjaen« og »æ Haarhammer« med. »Æ Haarjaen« sloges saa blot ned i Jorden, hvor denne var haard, og saa bearbejdede man Leens Æg med Hamren, idet man under dette Arbejde selv laa paa Jorden paa Maven.

Naar »æ Haaring« var forbi, behandledes »Æggen« endelig med »æ Stryg«, der udjævnede de Ujævnheder, der kunde fremkomme under Haaringen.

Under Arbejdet med at slaa Græs i Engen, var »æ Stryg« uundværlig; med korte Mellemlum maatte man standse, rejse Leen op og med »æ Stryg« skærpe Leen, der hurtigt blev sløv ved, at den tynde Æg bøjedes lidt ved at skære gennem haarde Plantedele, ikke at tale om Skaar på Grund af Sand og maaske Smaasten, der kunde være kommen op i Engen under Udrensningen af Grøfterne i Efteraaret; det er derfor paa sin Plads her at omtale lidt nærmere den »Stryg«, der gik forud for en senere Tids maskinfabrikerede Strygespaan.

»Æ Stryg« var et smalt Stykke Træ, omtrent en Alen langt, vistnok c. 2 Tommer bredt og nogle faa Linier tykt; ved Slid blev den efterhaanden ganske tynd paa den mest benyttede Del, saa tynd, at den til sidst knækkede under Strygningen og maatte erstattes af en ny. Dens ene Ende var tildannet som et bekvemt Haandtag. Naar man købte Strygen, var den glat, man maatte selv gøre den anvendelig til Brug. Med en kort, tyk Syl blev begge de brede Flader forsynet med et regelmæssigt System af temmelig tæt stillede, ikke ret dybe, skraa

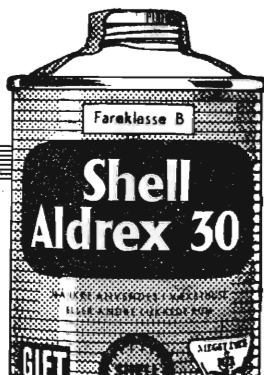
Køfflue - gulerodsflue -
 løgflue - oldenborrelarver -
 smælderlarver - stankel-
 benslarver - jordkrebs m. m.

Aldrex 30

**- til effektiv bekæmpelse af alle
 jordboende skadedyr!**

ALDREX 30 er SHELL's effektive middel til bekæmpelse af de jordboende skadedyr, der på larvestadiet æder planternes rødder og derved forringer høst-udbyttet betydeligt. Vær sikker på en sund og rig afgrøde, brug SHELL ALDREX 30, en ringe omkostning, der betaler sig! Ring eller skriv til vort nærmeste distriktskontor eller til A/S DANSK SHELL og forlang Shell Teknisk Information nr. 14, der giver Dem alle yderligere oplysninger. Anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i plantekultur til sprøjtning mod smælderlarver før såning med 10 kg pr. ha.

Aldrin, Dieldrin, Endrin, Phosdrin og D.D. jordsterilisationsmiddel er Shell produkter til bekæmpelse af skadedyr i land- og havebrug.

A/S DANSK SHELL
SHELL-HUSET - Kampmannsgade 2
København V - Minerva 5340

Kjellerup Betonvarefabrik ved V. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup
 Efter kl. 17: Rødkærsbro telefon 14
 FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
 Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
 FORLANG TILBUD

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
 Telefon 5 . 273 . 720

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

Stærk og stabil medarbejder

En solid og velanbefalet traktor kan straks faa plads paa moderne gaard.
Gdr. Nielsen, „Søhoj“, tlf. 981.

En god medhjælp søges

Mindre gaard har brug for en økonomisk traktor til det daglige arbejde. God økonomi kræves.
Gaardejer N. Petersen, Strup.

Traktor

For at faa den fornødt økonomisk traktor.
Jespersen.

God

En stabil traktor og mælke- Husmand.

Effektiv

Paalidelig og alt forefaldende gaard. Henv. til:

Paalidelig

En hurtig og økonomisk søges.
Bestyrer Nielsen, Hvidovre.

God økonomisk traktor

En virkelig robust og økonomisk traktor kan straks faa plads paa mindre frugtplantage. Henv. til:
Bestyrer Holm, Frugtgaarden.

Ønskejob for traktor

Til markarbejdet paa moderne gaard søges en billig og effektiv traktor, der er holdbar og kan taale haardt arbejde. Gode arbejdsforhold og mulighed for at køre i mark.
Mrk. „Ønsketraktor“.

Til arbejdet paa 35 tdr. land gaard søges en billig og effektiv traktor, der er holdbar og kan taale haardt arbejde. Gode arbejdsforhold og mulighed for at køre i mark.
Mrk. „Ønsketraktor“.

Økonomisk traktor

En moderne traktor, der er billig i drift og nem at vedligeholde, søges omg.
Gdr. Nielsen, tlf. 143 U.

Økonomisk dieseltraktor

Til arbejdet paa 35 tdr. land gaard, der er blevet moderniseret, søges en billig og effektiv traktor — der er nem at vedligeholde.
Mrk. „Dieseldrift“.

Traktor med god økonomi

En billig i drift og nem at vedligeholde, søges omg.
Gdr. Nielsens, Søndergaarden, tlf. 33.

Traktor søges

En billig og effektiv og robust traktor til markarbejde.
Gdr. Nielsens, Søndergaarden.

Økonomisk

En billig og effektiv og paalidelig traktor til markarbejde. Henv. til:
Gdr. Nielsens, Søndergaarden.

Til markarbejdet

Alsidig og driftssikker traktor med gode kræfter og fornuftig økonomi søges straks.
Østergaard, „Svinget“, tlf. 31.

Moderne traktor søges

Til arbejdet paa 45 tdr. land gaard med nye bygninger og moderne maskiner.
Gdr. Andersen, Delgaard.

Det De søger har

FORDSON DEXTA

„Jeg er meget begejstret for min Fordson Dexta, som har vist sig at være ideel til alle formål, såvel markarbejde som kørsel på landevej. Navnlig er jeg tilfreds med dens gearfordeling, der har vist sig at være den helt rigtige under alle forhold og til et hvilket som helst redskab. Fordson Dexta har en let og behagelig styring, dens brændstofforbrug er meget ringe, og startvanskeligheder kender jeg ikke.“

»Bodal« pr. Vedde.

H. Buchardt Petersen, godsejer.

**EN VIGTIG FAKTOR
EN RIGTIG TRAKTOR**

FORD MOTOR COMPANY A/S

Huller, hvis Munding var rettet skraat opad mod Haandtaget. Naar dette var sket, blev Strygens Flader overstrøget med sandblandet Dynd fra en Grøft, og dette Materiale blev gnedet godt ind i alle de smaa Huller — og saa var Apparatet færdig til at benyttes som Strygespaan; men indgnidningen med sandblandet Dynd maatte naturligvis gentages med visse Mellemrum, og efterhaanden som Strygen blev slidt, maatte ogsaa Hullerne opbaares igen.

Naar Strygningen skulde foregaa, rejstes Leen op, saaledes at Leskaftets nederste Ende støttede paa Jorden og Leen holdtes oprejst med venstre Haand, der omfattede den øverste tykke Kant af Lebladet, hvis Spids rettedes lidt fremefter. Strygningen, der begyndtes ude ved Lebladets Spids, foregik, ved at man med højre Haand førte Strygens præparerede Strygeflade skiftevis langs Lebladets højre og venstre Side. Strygen førtes i en Bue fremefter og skraat nedefter, og naar den paa denne Maade helt havde forladt Lebladet, blev Strygen svunget tilbage, men paa den modsatte Side af Lebladet, som saa fik sit fremadrettede Stryg, og saaledes videre. Under Strygningen flyttede den venstre Haand Lebladet lidt efter lidt fremefter, indtil man havde faaet Æggen strøget i hele Lebladets Længde; under Strygningen af den inderste, Skaftet nærmeste Del af Lebladet holdtes Leen i fast Stilling ved at venstre Haand omfattede Leskaftets øverste Ende.

Naar Strygningen var forbi, fæstes Strygen paa Leskaftet ud for Knagene paa den Side, der vender i samme Retning som Lebladet. Strygens nederste Ende var afstumpet i en kort Spids, der passede ind i en Jernkrampe paa tværs af Leskaftet lidt ovenfor dettes nederste Ende. Højere oppe paa samme Side af Leskaftet var indslaaet en vinkelbøjet Krog, der passede ind i et Hul, der var boret gennem Strygen fra Kant til Kant oppe ved Haandtaget, paa denne Maade sad Strygen godt fast under Arbejdet og var dog samtidig let at faa fat paa, naar den skulde bruges. Een Ting er der dog endnu at berette om Strygen, det var et smalt, et Par Tommer langt, Jernstykke, der var anbragt i Strygens Kant lige nedenfor Haandtaget, med denne Jernkant udjævnede man, før Strygningen begyndte, de værste af de Skaar, der under Arbejdet maatte være fremkommet i Lebladets Æg; man førte Jernkanten frem og tilbage nu langs den ene, nu langs den anden Side af Æggen, hvorved denne jævnedes.

Jeg har nu forsøgt at give en Beskrivelse af, hvorledes Strygningen foregik, men heraf kan man ikke uden videre lære at stryge en Le. Strygningen er en Kunst, som kun kan læres ved Øvelse, og det var langt fra alle Karle, der lærte Kunsten fuldt ud. Men at kunne denne Kunst tilgavns var en stor Fordel, thi en skarp Le var næst efter et godt Haandelag det vigtigste, naar man skulde slaa Græs

i Enge, den, der stod tilbage her, kom let til at sagtne længere og længere bagud, selv om han ellers var stærk nok, og at sagtne for langt agter ud for den, der gik foran, var noget af en Skam og gav en vis Ringhedsfornemmelse, og for at dette ikke skulde ske, maatte Vedkommende maaske lægge flere Kræfter i Arbejdet, end han kunde taale. Mangel paa Haandelag baade til at føre en Le og at stryge den godt i Forbindelse med Ærkærhedens Tilskyndelse til ikke at sagtne agter ud har vistnok givet mangen ung Mand et Knæk, som der maatte lang Tid til at forvinde.

I få ord — ★

★ ★

Plantningsforeningernes årsmøde

i Ringkøbing fredag den 29. maj er nu fastlagt i alle enkeltheder. Generalforsamlingen indledes kl. 14 i Håndværkerforeningens sal, og dagen sluttet med en festmiddag.

Lørdag den 30. maj arrangeres udflugt øst om Ringkøbing fjord med besøg forskellige steder, bl. a. på skolegården »Fjordvang« og ved Lønborg kirke, for derefter at fortsætte rundt om fjorden over Holmslands Klit og Hvide Sande tilbage til Ringkøbing.

*

Sverige udsender den 4. september i år sit første skov-frimærke. Det vil vise en skovudsigt med en enlig skovfyr i forgrunden og værdierne bliver 30 øre og 1,40 kr. Anledningen er statsskovbrugets 100 års jubilæum.

*

U. S. A. har nu udsendt de første officielle meddelelser om den 5. internationale verdenskongres for skovbruget. Den finder sted i Seattle den 27. august—10. september 1960.

*

Hedeselskabets udstillinger

Hedeselskabet deltager i år som sædvanlig i forskellige udstillingsarrangementer, bl. a. den 27. juni ved dyrskuet i Skive, og ved fællesskuet i Esbjerg den 8. og 9. juli. Hedeselskabet har i Esbjerg fået overladt en temmelig stor udstillingsbygning, hvor man agter at vise eksempler fra selskabets arbejdsområder i almindelighed og læplantningsarbejdet i særdeleshed.

*

Morsø plantningsforening har i 1958 til 61 modtagere udleveret 22.000 nåletræer og 12.600 løvtræer.

*

Også i Sverige arbejdes der meget intenst med forsøg med forbedring af granskovene. Efter at man i Tyskland og Polen har fundet nogle granbevoksninger, der synes at være de hjemlige svenske overlegne på forskel-

lige områder, har Sverige sendt en af forstvæsenets genetikere Bengt Jansson til Polen for at hente skud hjem fra 50 særlig udvalgte træer. Det er hensigten at bringe ca. 10.000 skud hjem fra Polen og derefter se, hvorledes de vil udvikle sig i det svenske klima, bl. a. efter indpodning på træer i Midt-Sverige.

*

Det sidste studekøretøj

Til billedsamlingen i »Kongenshus Mindepark« er blandt andre fornylig indgået ovenstående billede af det sidste studekøretøj i brug i Kragelund sogn (Hids herred). Det viser den gamle hedeopdyrker Anders Danielsen Vinter med sit køretøj i 1930. Anders Danielsen var ejer af matr. 10 d i Kragelund og døde i januar 1946, 87 år gammel.

*

A/S Skovsende-Starup plantage, der i år er 60 år gammel, har haft et overskud på 5700 kr. Der udbetales intet udbytte. I sin tid, da plantagen oprettedes, købtes en ejendom på 279 tdr. land — med bygninger — for 6000 kr. Aktiekapitalen er på 12.500 kr., der er fordelt i aktier à 50 kr.

*

Forstkandidat E. Oksbjerg, velkendt fra adskillige afhandlinger, bl. a. i dette tidsskrift, og som for tiden opholder sig i Sverige på et stort svensk 3-årigt legat, har i »Kungl. Skogshögskolans skrifter« offentliggjort en afhandling om »Sønderdelingsprocesser i sur Humus«.

I afhandlingen peger forfatteren på, at vor viden om de organiske stoffers spaltningprocesser får den største betydning, hvis den i højere grad kunne finde anvendelse i bestræbelserne på at modvirke erosion eller på at regenerere jordbundstilstanden i ørkenområder.

Det vil også interessere, at forfatteren antyder forskellige andre praktiske perspektiver for humusoxydationen. Han skriver bl. a. således: »Ved fremstilling af tørvebriketter forekommer en tørring af det lufttørre materiale inden briketteringen. Der er i sådanne fabrikker konstateret betyde-

lige tørstof-tab ved denne blæsning af materialet gennem ret varme tørreovne. Tabet kan mindskes ved syrnin g af materialet. Herved opnås yderligere, at massen bibringes en lavere kvældningsgrad, d. v. s. at vandet bliver løsere absorberet til materialet. Herefter kan tørreovnens temperatur sænkes, og man undgår tabet af de lettest oksydable komponenter i tørven, d. v. s. dens lettest brændbare stoffer.*

*

Tildelt plantningsforeningernes sølvbøger

Ved en højtidelighed den 14. marts fik den kendte plantningsmand og forfatter, fhv. lærer og museumsinspektør Rasmus Mortensen, Bybæk ved Vejle, overrakt plantningsforeningernes smukke sølvbøger. Højtideligheden fandt sted i Rasmus Mortensens hjem, hvor De samvirkende Plantningsforeningers formand, fhv. folketingsmand L a u s t N ø r s k o v i en smuk tale hyldede Rasmus Mortensen for hans livslange virke for plantningssagen, såvel i praksis som mangeårig formand for Give plantningsforening som i teori ved i utallige artikler og afhandlinger at have agiteret for plantningens betydning.

*

Thy plantningsforening og Thy have- og plantningsforening har holdt generalforsamling. Der er ialt udleveret 233.500 nåletræer og 105.000 løvtræer, når områdets læplantningslaug medtages, men på generalforsamlingen blev der givet udtryk for beklagelse over, at plantningsarbejdet i altfor høj grad gik over til laugene. I årets løb var sidste rate på 5000 kr. fra Handels- og Landbrugsbanken i Thisted blevet anvendt i Nors-Tved læplantningslaug.

*

Statens Landvindingsudvalg

Landbrugsminister Karl Skytte har beskikket direktør Niels Basse som fortsat medlem af Statens Landvindingsudvalg for tidsrummet 1. april 1959 til 31. marts 1960.

*

Landøkonomisk Årbog 1959 — den uundværlige håndbog for enhver, der søger praktiske oplysninger om landbrugets organisationer, institutioner, foranstaltninger og personer — er udkommen. Årbogen omfatter bl. a. et personregister på 3500 navne.

*

Et 200 års minde

Den 4. og 5. juli har Frederiks- Borger- og Haandværkerforening planlagt en mindefest i forbindelse med, at det i år er 200 år siden de første kolonister kom til Danmark fra Tyskland for at medvirke til hedens opdyrking. Den nuværende Frederiks stationsby, hvor festen skal afholdes, ligger midt imellem de to kolonistbyer H a u r d a l og G r ø n h ø j, hvor der i

1759—60 opførtes ejendomme til kolonisterne. En lille halv snes år senere flyttedes de fleste af gårdene ud, således at de tilbageværende kolonister boede ved den jord, de dyrkede.

I bøger og afhandlinger er kolonisternes historie udførligt beskrevet, navnlig har **Jeppe Aakjær** i »Af min Hjemstavns Saga« offentliggjort det meste kildemateriale, der findes, om dette spændingsfyldte kapitel i hedeopdyrkningens historie. Også forfatteren **Vald. Andersen**, Bække, har bidraget væsentligt til kendskabet med sin bog fra 1953 om »Frederiks Sogn«.

Frederiks sogns udvikling er af særlig socialøkonomisk interesse, idet sognet ikke eksisterede som egentligt k o m m u n a l t område før kolonistret for området indførtes ved tyskernes ankomst og kommunen oprettedes. Man kan her for Frederiks sogns vedkommende følge alle faser i en egnsudvikling, idet der kun fandtes 2 beboede ejendomme i området før 1758, og enhver ændring i struktur, folketal, kvæghold, høstudbytte og lign. er registreret meget omhyggeligt i kolonistrets dokumenter, altså længe før den almindelige statistik blev taget i brug.

Det er bemærkelsesværdigt, at egnens beboere for et meget stort tals vedkommende stadig fører de gamle tyske slægtsnavne videre — og som regel med en vis selvfølelse anfører, at de kan føre slægten helt tilbage til udgangspunktet i Rhinegnene.

I forbindelse med mindefesten arrangerer Hedeselskabet efter opfordring en udstilling redskaber fra før og nu vedrørende hedeopdyrkning.

*

40 års jubilæum

Distriktsbestyrer **J. P. Knudsen**, Hedeselskabets mose- og engafdelings kontor i Tønder, fejrede 1. maj 40 års jubilæum for sin ansættelse ved Hedeselskabet.

*

Hadsund plantningsforening har i 1958 til 46 modtagere udleveret 75.600 nåletræer og 4400 løvtræer.

*

Læplantningsudvalget for Hjørring amt har i 1958 uddelt 39 sølvpræmier til landmænd rundt i amtet for god pasning, renholdelse og fredning af læplantninger.

*

En 100-årsdag

Den 21. april var det 100 år siden forpagter **Chr. Sonne** fødtes. Ved sin død i juli 1941, 82 år gammel, mistede Danmark en af sine gode sønner, der havde inskrevet sit navn uforglemmeligt i dansk landbrugs historie.

Fra 1921 til 1935 var han medlem af Hedeselskabets bestyrelse som repræsentant for landbrugsministeriet.

— — —

Højt op i årene sporede man ikke alderen hos Chr. Sonne. Så sent som i 1938 skulle den, der skriver disse linier, have en samtale med ham, og lo-

vede letsindigt at møde ham, når det passede ham. »Skal vi sige kl. 7 i morgen tidlig?«, sagde Sonne, og det blev aftalen.

Da jeg indfandt mig præcis kl. 7 i pension Fønss i Klampenborg næste morgen kom den da 78-årige Chr. Sonne et par minutter for sent op fra stranden. Han undskyldte forsinkelsen, han havde været i vandet fra åben strand. Det var en morgen først i september. h a s.

*

A/S Skjelhøje plantage ved Ikast, der består af de 3 plantager Skjelhøje på 127 tdr. ld., Hedegaard på 75 tdr. ld. og Ballebjerg på 38 tdr. ld., har for første gang i selskabets 53-årige historie haft driftsunderskud. Dette andrager dog kun 1361 kr. og står i nær forbindelse med de store nykultiveringer, der er udført.

*

90 år

Enke efter skovrider G. Morville, fru Johanne Morville, Ibsgade, Viborg, blev den 15. maj 90 år.

*

Ny skovlov i Norge

I Norge har en skovkommission siden 1951 arbejdet med undersøgelser og forslag til en ny skovlov. I 1952, 1955 og 1957 er forskellige indstillinger afgivet og arbejdet er nu afsluttet med en sidste enstemmig betænkning, som vil blive behandlet af stortinget, således at der antagelig inden længe kan ventes en afslutning med en samlet lovgivning for det norske skovbrug, der jo er en af Norges vigtigste næringsveje. Hugsten i de norske skove andrager ca. 10 mill. m³ træ årligt.

Skovkommissionen har udformet et forslag til en formålsparagraf for loven, hvoraf det fremgår, at hensigten er, »at skoven skal passes, værnes og drives således, at tilfredsstillende fremtidig produktion, såvidt mulig jævn afkastning og et gunstigt økonomisk resultat kan opnås.« Det hedder siden i forslaget, »at skovproduktionens formål må også være skovrejsning i skovfattige og skovmanglende områder, hvor naturforholdene er egnet til skovbrug.«

*

A/S Haarkjær plantage ved Hoven giver i år 6 % i udbytte.

*

Hobro plantningsforening har i 1958 til 127 medlemmer fordelt 83.000 nåletræer og 38.000 løvtræer.

*

Formanden for Hedeselskabets repræsentantskab, godsejer A. O l u f s e n, Quistrup, er indvalgt i bestyrelsen for Det danske Gødningskompagni.

Punktum- aerosol

**et nyt og bedre
middel i kampen
mod fluer og
flyvende insekter**

PUNKTUM bedøver ikke fluerne eller lægger en langsom og usikker død til rette for dem — man dræber dem simpelthen med et pust fra aerosolbeholderen — selv resistente (modstandsdygtige) fluer dræbes. — PUNKTUM kan uden risiko anvendes i hjemmet, i stalden, hønsehuset o. s. v. PUNKTUM er farveløst og pletter derfor ikke.

PUNKTUM er ikke brandbar

Vibe-Hastrup

Kemiske fabriker I/S

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelser fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering

Telefon 21

Reel betjening

ELEMENTBROER

Jernbetonspunspanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 801—802

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Hulkjærhus

Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3" - Tilbud til tjeneste

A/S **Gammelgaard**
Teglværk

Telefon 187 - Skive

Philipsen & Hall ^{1/5}

Sct. Mathiasgade 88 - Viborg

Elektriske anlæg

Vandværksanlæg

Telefon 173 og 174

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner

Kontor

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon • 2 55 99

Ny fabrik i Veilby

Alt i betonvarer D. S. 400

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftnekspektion:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Brug **RANDERS**
RØB

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen

Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

impregnerede

og uimpregnerede

Stort lager

Altid leveringsdygtig

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62

og fiskerihavnen

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15

København V

Telef. 6659 - 5974

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle △ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

E. DALGAARD SØRENSEN ^{1/5}
AARHUS TELF. 578 00

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING ...

På jorder med fintandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekøde») omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

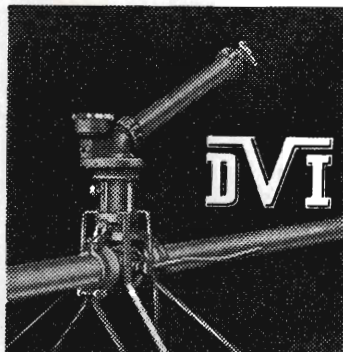
Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

★
Ansvarsforsikring

★
Automobilforsikring

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 128

Rødkjærso Cementvarefabrik

ved J. T. Birk ∴ Telef. Rødkjærso 14

FØRER KUN △ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til anvending og kloak føres

Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af C. M. Christiansen, Århus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Brostrøm's Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"—15"

Mursten - Tagsten

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV 9

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

Rødgran - *Picea abies*.

Billedet er fra Grane plantage syd for Silkeborg og viser en af Midtjyllands smukkeste rødgranbevoksninger, der for nylig er blevet godkendt til frøavl (F. 340).

Der har ikke været koglesætning af betydning i de sidste år, således at der ikke er frø fremme fra denne bevoksning, men det er Hedeselskabets Skovfrøcentral's hensigt, så snart koglesætning indtræffer, at foretage indsamling af frø til dækning af behovet for rødgran i de midtjydske egne.

Der er i bevoksningen udvalgt 5 enkelttræer, som bliver podet op og senere anvendt i en frøhave. På billedet ses (med lys ring) i forgrunden træ nr. 2 (H. 234) og i baggrunden træ nr. 1 (H. 233).

Novopan Træindustri A/S
samarbejder med Hedeselskabets
Skovfrøcentral for på denne
annonceplads at bringe oplysninger
om forædling af nåletræerne.
Nr. 5.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP . TELEFON 39*